nequit existere in vacuo, aut in spatio imaginario.
Item L. 5. Lud. cessare et vacuo, quod negat
de spatio vacuo. Ad lancem quaerere an Deus
sit in spatio imaginario? negarem [illegible]
plerosque [illegible]; et ad istam, an Deus
extra Caelum nihil vacuum exterioris [illegible], et
Deum [illegible] regione [illegible]; sequitur aut affirmative.

49 Caeterum ex [illegible] Gar-
alei [illegible] sit
vacuum, atque spatio vacuo; cum neutrum sit ali-
quid, ut de eo dici possit esse nulla. idque ostendo
ab authoritate SS. [illegible] n. 40. asserentium Deum
ante mundi creationem [illegible] longum [illegible]
[illegible] vacuo totalis ac praeteriti, [illegible] produxit crea-
turas [illegible]; atque [illegible] est de vacuo extra Caelum [illegible]
de vacuo partiali intra mundum potente existere [illegible]
[illegible], quando [illegible] in vacuo [illegible], ac aequaliter [illegible];
[illegible] dicant, quod in quovis vacuo sit Deus in se ipso,
prout ab aeterno fuit antequam mundum crearet, et
quod sine propria, et temporalem existentiam ad hunc
mundum non subiit mutationem [illegible] ipso
[illegible] est, et in se ipso [illegible] ut [illegible] S.
[illegible] n. 45. [illegible] mutationem in [illegible] si mundum
alium crearet extra Caelum.

50 Quod autem Deus dicatur esse extra
Caelum [illegible], atque [illegible] ipso [illegible]
[illegible] est, ac Deus ultra sit extra Caelum potest pro-
ducere creaturas alias, aliosque mundos; [illegible]
[illegible], [illegible] mundo [illegible] procul dubio [illegible].

ultimari adeo, qui adhuc ejus immunes possibiles
distincti, quare negat semper suppositionem, nempe
quod purum ens Deus, prout est spurum vacuum,
quare sit aliquid cui Deus summam rea-
lem immensitatem, commensurationem sistens
aut coexistens, prout est cuilibet Curiae praeced.

§2. Quaeres adhuc: Cur Curiae-
sistentes Deum dicunt tamquam in loco universali?
Resp. hujusmodi loquendi esse familiarem
SS. PP. Sic quippe explicat Augustinus, et Alexan-
der, qui mare spongiam ambire et circumfundit, interius
penetrat, et tamen sustentat, ita ait, Sumus inde,
~~Quare~~ Dionisius de Divi. Nom. Cap. 1. appellat
eum custodiam et domicilium omnium omnis,
et Cap. 2. ibi: sedem, et fundum ingressorum
fundamentum. Arnobius Lib. 2. adversus gentes ait
ad Deum ibi: Primaria tu causa est, et locus rerum
ac spatium; et Apostolus quoniam illud dicit
Act. 17. ibi: In ipso vivimus, movemur, et sumus, quae
dicta sunt tamquam ad signandum ita esse Deum
nostri efficientem, conservantem, motum, existentiam, ut
sit et locus; ait enim ibi: In ipso, tamquam in continente,
et loco dico.

§2. Dices: Dixisti, quia Deus immo-
bilissime adhuc sustinet
dividit et continet cuncta creata in ipso tamquam
in continente collocata: quae sunt in Deo. Deus immensitate
tamquam in loco universalissimo, quia existimus, ac methodo,
Locus autem methodo est quod locantium, prout est ...

intime indistans, aut 3º illa presentia; est ipsi intrinseca, et nulla, et dicitur ubi physicus, quatenus dicit aptitudinem superficiei ressidentiam corporis continentis immediati: Ubi vero est presentia intima, aut indistantia unius rei ad aliam, sive ad sit corporea, sive spiritualis. Quod dixit Ricardus Libro 2º de Trinitate cap. 23 ib. Deum in omni loco esse presentialiter, in nullo localiter; et alii Deum pronunciant ipsum esse ubique et nusquam: nusquam idest nulla corporis superficie circumscriptus, ubique, quia omni loco, omnique rei ubi vel presentia presentissimus adest.

Dubia aliquod circa eandem materiam.

§ 3. Primum dubium est ubi nam esset alter mundus, si produceretur extra lunam? Respondetur si quaeratur 1º de loco physico, et aristotelico, ac ambiente, in nullo foret, futurum esse. Prodigii prorsus nostri, quod extima superficies, ac superna regio caeli Empyrei dicitur non esse in loco, quia videlicet nulla alia ulteriori superficie corporea circumambitur; ita philosophandum est de praedicto mundo extra lunam creabili, nec circumfusa alia superficie corporea. Si quaeratur de 2º de loco intrinseco, physico, vel ubicatione intrinseca, tunc vocabulis differentibus, quod foret in eo ubi dicit, tenditque iuxta diversas opiniones.

§ Si quaeratur de 3º loco mathematico immobili circumfuso spatio, quod est indes, Dei vel immensitate tanquam in loco, sicut nunc est iste mundus, et reliqua omnia creata

creata, fa dicta a n. 52. Sigaõ sint 4.° Sbina.
hic est respective distantiis, ad hunc mundum. Resp.
fore tam distantem ab hoc mundo, quanta est de-
mensio corporis impenetrabilis, et possibilis in hunc
et alterum mundum immota. 44.

44. Quintum dubium est. sequitur
primo, videlicet, si in eodem
mundo est dicta corporis impenetrabilis, et possibilis
spatia, quoniam actu in illo non est spatium
aliquod, in quo imponeretur, ut posset in poni tanta corporis
impenetrabilis dimensio. Resp. quamvis distant spa-
tium immaginarium in illo actu fore particularis,
non ea spatia nihil est medium in illo.

5. Resp. fore esse
capacitas ipsorum mun-
dorum in capiendi in eo immota tantam demensio-
nem corporis impositi, et impossibilis: et actu ubicatio
intrinseca, et essentialis a ligere quomodolibet eorum
desisse, et collocare taliter et ubi spatia. Unde ex
talibus ubicatio potuerit attribuere illis mundis tan-
tam, et tantam distantiam, aut in eadem tanta
dimensione.

54. Sextum dubium est, quoniam
posset ille mundus a Deo moveri, vir uti et de ipso
Aristoteles: a quo permanente dicebat. de
statu suum, a quo discedere in spatio. Resp. movendum
fore in abscessus ambiendo Aristoteles, ut enim supra
dictum nullum est. sed tantum mutando mutasset
ubi, et intrinsecis ubicationum essentialium; et ad

ni locareti ab eis, dabei intra Dei sem-
per immensitatem immobilem commea-
tori, et minori distantia ad invicem seu agentibus
adiungentibus ex his, imaginariis aut per [illegible]

56. Animadvertendum quoniam
Deus creata pour dici esse in Deo
tamquam in loco mentis, et illud quod in medio
dianti penetrata: Neque id intelligendum est in eo-
dem prorsus modo, quo anima indivisibilis est toti
et densissime adest capitis et pedis qui caput, et pes
sint ibi penetrata, et singulas per totam tam
adam diffusus secundum penetrat eos intra eos mi-
cando penetratas, ac distantias, quantum distant
angeli [illegible] metrale. Sic quoque Deus
immobilis, et indivisibilis sua immensitate adest
penetrative cunctis corporibus, quae ipsa sibi, et per se pe-
netrata adsunt Deo.

57. Sequitur hoc ... nobis
conjunctissimum, ac remotissi-
mum. Praesentem, ac distantem, id est quasi divinum
[illegible] dicentem aetia, quod divisibiliter ab unoquoque
nostrum. Neque etiam sequitur, ut disjunctum
oraculum D. Pauli: Deus in distat, seu sit ad longe
a nobis, neque quacumque ... hoc videtur negari ejus
praesentia adnos, concedi: etenim ita verba D.
Pauli: in [illegible] a nobis procul, hoc est propinquior et in-
timissime nobis praesens; licet ei distantia a nobis, neque.

S

5 Inde autem nulla est in iudicio,
quemadmodum enim Corpus Ch[risti]
cum sit Eborae, et Romae, et Romae longe procul ab
Ebora: proinde in distantem se habere, quia in actione, subs
tantia dicitur, quia distat et longe, id est Roma, ab ipsa
civitate Ebora. Ultimo adverto potentiam Divinam
quoad Deum esse duplicem, cujusque Divina existentia [illegible]
aliquo [illegible] D. Thom. 1. p. q. 25. art. 4. [illegible]
tatem, quae adducitur in duplicem, unam essentialem,
et alteram accidentalem, essentialis coincidit cum im-
mensitate Divina, atque adeo est tam propria
Dei, quam ipsa immensitas. Accidentalis est [illegible]
dicitur potentia ad omnem locum, id est coexistentem
a [illegible] Deus [illegible]
[illegible] Deus est primum, [illegible]
[illegible] in [illegible] existentia

Disputatio 3a

De Vacuo

3 dubia vel quaer. 1o de bito et quid sit, et an sit vacuum? 2a aquonam principio sit vacuum inducitur 3a an et qualiter possit dari motus in vacuo.

Articulus 1a

Quid sit, et an sit vacuum?

1. Quod ad primum, scilicet quid sit vacuum vulgaris est definitio vacui: Est locus in quo nullum est corpus, qua de re etc. [illegible] Aristoteles: vacuum nunquam nisi inane appellat; de quo agens 4o Physicorum cap. 7. tt. 57. ubi dicit: Videtur igitur inane locus esse in quo sit nihil ... ponunt autem corpus in loco: ubi nihil ingens nullum est corpus. Vacui quidem definitio inde est inane in quo [illegible] nihil est. Et tt. 60 ait: Inane videtur esse locus corporis privatum necesse est ... inane erit si corpus sed corporeum intervallum esse debet: et cap. 8. tt. 67. inane autem locus quidam privatus videri esse debet.

2. Explicatur haec definitio locus est tangentis corporis continentis, et vacuum ut quod sequidem est aliquod spatium, sive locus latissime: negantes explicari [illegible]

Locus est quid positivum; sed vacuum est nonnisi
quaedam privatio, ut ait Schol. igitur vacuum
non est locus, neque locus spatium. Dico 2º: nam locus de-
bet esse quid positivum concedo, prout est quo-
ad locum realem, et hanc in imaginarium
nego, ut dicunt [illegible] et est indifferens
ad realis, et ad [illegible] prout acceptum quod
diximus in 2º disp. 2ª [illegible] idest
aliquid ens negativum per se tam [illegible] dictum quod ab
omni positivo [illegible] est [illegible] in inane
spatii [illegible] quod explicatur [illegible] explicaverim [illegible]
[illegible] alio corpore [illegible]

3. Ad particulam, in quo nulla
est corpus, vacuum est [illegible] a
pleno. Hoc enim est id in quo aliquid est corpus quo va-
cuum et contra [illegible] id in quo non est aliquid, sed nul-
lum corpus est omnino. Ubi nota, quod ad tollendum
vacuum proprium [illegible] sufficit
aliquid aequivalens corpori. Et sic accidentia
Eucharistica, quia sunt impenetrabilia in oc-
cupando locum ~~[illegible]~~ corporis munere fun-
guntur, [illegible] aliquo [illegible]
[illegible] quod [illegible] impenetrabilem alteri
[illegible] corpus, [illegible] accipiendo stricte, et praecise
[illegible] generatur. [illegible] Lato, et [illegible]
eo quod excludere aliud ab eo spatio
4. Ad ultimam partem, [illegible] quia vacuum [illegible] dicendum,
[illegible] aliud [illegible] neque [illegible] corpus tangi [illegible] aliquo
[illegible] intelligere privationem corporis in qua va-
cuo, [illegible] ~~[illegible]~~ negationem [illegible]

spatium corporis. Unde tum sequitur 1.o mundum si fuisset creatum in vacuo, quod nequit, requireret ad vacuum privationem corporis in loco, dein requisitio ambientis, quae ante mundum non requirebatur. Sequitur 2.o extra autem supremum caelum non esse vacuum, quia non ibi est locus privatus corporis, aut locus privationem corporis, sed puram negationem. Si de possibilitate credo, quod absolute possit videri, non corpus, ut potest a Deo creari, et esse corpus in spatio spatio, ut eiusdem dicatur absolute et dari ab... vacuum.

B

Quaeres quando ad aliquod vacuum appellatur non ens sive privatio, si illa recipiendum est, quasi vacuum dicitur non negativum aliquid potens esse, et ab illo paulo dicto; sed quod in eo vacuo non repugnat produci corpus. Distinguitur autem vacuum a spatio imaginario, et ab omnino nihil, quia spatium imaginarium plerumque accipitur pro illo vacuo partiali extra caelum, quod sibi videtur nobis, et etiam sibi; et nihil omnino absolute accipitur pro vacuo totali, quale erat ante mundi conditionem. Vacuum denique, de quo hic agimus, est indifferens ad eos vacuos [illegible]: Dico

Quaeres 2.o quotuplex dividatur sit vacuum. Resp. dividitur in totale, et partiale. Vacuum quidem totale est, aut esset illud, quod daretur, si Deus corpora omnia destrueret, quin alia corpora produceret: tunc enim ubique esset quaedam vacuum, quod idem dicendum totale. Et ita esse dandum est antequam Deus aliquid produceret

quando In principio creavit Caelum et terram.
Quale vero id tandem sit, dare aliquid. Dividi-
tur 2° in quatuor species. 1a erit vacui, quod nec ambit
nec ambitur; quale fuit illud, et tale ante Universi
productionem. 2a illius, quod non ambitur, sed ambit,
et tale est vacuum, aut spatium imaginarium
ambiens ultimam sphaeram, et si quidem est corporea,
quod certe vacuum, non ambitur ex alio. 3a est illius,
quod et ambit, et ambitur. Et tale foret Zona quae-
dam sive Corona vacuitatis, quae nimirum cingeret
corpus aliquod, quod ab alio cingeretur. 4a quarta illius,
quod ambitur, et non ambit; quod saltem virtute divina
concedari in terris, in ampullacula. Has omnes species
dicendas sunt dividi; audio qui finali clamytur,
ut Telurius, alii [illegible] philosophamur.

7. Quaeritur 2° sive an detur aut
detur vacuum de facto, et naturaliter
intra universum, quod videlicet non plenditur ab ultima
sphaera caelesti. Detur negant contra Pythag. Democritum,
et Leucippum, quos inde sequuti sunt Epicureorum greges,
qui cum hi vacuum negarent, qui in delicium vanitate
terminari voluptatum illecebra locabant felicitatem.
Probatur igitur ad ostendendum [illegible] negativa multiplici
experientia. Prima si fistula intra aquam [illegible]
immersa fuerit, vel illius aliquis aerem [illegible]
per attraherit, attollatur aqua, ne fiat vacu-
um intra fistulam: [illegible] principio [illegible]
[illegible] Hydraulica omnia instrumenta.

2.a quando phiala aqua
plena

plena ~~ventis~~ versus terram invertitur, stat aqua, nec la-
bitur a vase, quia neque aër penetrare, ac fundum imple-
re. Resp. 3°. Per cucurbitulas attrahitur primum carne
versum attrahunt et humores, quia extincto igne, ra-
refactus prius aer condensatur, et minus occupat lo-
cum quam antea; proinde succedit caro ac noxii humores,
inter cutaneos.

§ Quarta R.

quia propterea latera follium, si obturata sint, nul-
la vi diduci queunt nisi aperto orificio, interjectum
spatium occupaturus subeat.

§ 5a. Si calix fiet phiala vitrea,
et proinde ejus suspendatur aquo
ita ut aer ipse foras intrare conveniat aqua in capil-
lem, eo quod inclusus aer adderet frigore. Denique
et aliis plurimis id experiri in multis machinis, aliisque
rebus artis ingenio fabrefactis; quae hic non inani-
tem fugientis solertia summam habent commo-
ditatem.

6. Illis non satisfactis, aliis experientiis
suas et in contrarium opi-
nionem nonnulli antiquiores Physici recentiores pro-
varunt adstruendam; 1° est illud experimentum
anno 1643, MDCXLIII Florentiae excogitatum,
et illustratum a pluribus scriptoribus. Conficiatur vi-
delicet tubus vitreus, aut metallicus altera parte sigilla-
tus, et proinde occlusus, altera quasi orificio apertus

ad apertus, impleatur aut Hydrargyrio, sive argen-
to vivo, aut Mercurio, et vertatur quamod fundus
sursum, et immisso intro aqua pleno vasculo sub-
ducatur digitus antea obducens ipsum orifi-
cium: tunc videre erit hydrargyrum praedictum
fluctuans, et vibrationibus agitatum, tandem descen-
dere aliquando, et quiescere, relicto superiori, et inte-
riori spatio fistulae, ad trium digitorum pene
vacuum, quidnempe, ut supponimus, ratione
qua ingrediatur aer, et corpus aliud.

9 Propter hoc experimentum satis-
sime apud DD. Jordanum
[illegible] Libellus, cui titulus, Ocularis demonstra-
tionum; contra quendam [illegible] caput, et aliud
cui titulus, Vacuum proscriptum. [illegible]
[illegible] vacuum [illegible]; sed ab argento vivo per illas fluctuationes,
et vibrationes separari subtilissimas partes, et tenuissima
quaedam corpuscula a Mercurio antea emissa, et ab illo
depelli [illegible] illud spatium superius, quod apparet va-
cuum, id levitate sua [illegible], atque Hydrargyrum mo-
rari in descendendo, et primo fluctuare, quia a dulce
et dum [illegible] praedicatur. Primo si aqua aliquantulum
mercurio intra fistulam [struck] emisceatur, videbis
aquam tamquam leviorem [illegible] vacuum superius
corpuscula certatim [illegible] ascendentia.

Quare ut notat [illegible]
[illegible] nium [illegible]
dicto experimento; quia nimium intra cavitatem tu-
bi [illegible] vitreae fuerit videtur lumen, id quod lumen
cum

i sit accidens, militare citra dubium videtur: quia in ha
cavitatem illam est aliquod, aut subiectum quid: adq
adeo aperitur quod in [illegible] certum est fieri rare-
factionem in radice tuum, quod et addidimus.

20. 2a. experientia est vindelius pla-
na perfecta et aequali se tan-
gentia, et adaequate, et aequaliter quin separent; tunc
id tam in coniunctione eorum, tum in separatione da-
bitur vacuum: quia nempe, tum tangenti immediate
tam immobili locali simultaneo ad totum
spatium occupandum, quando saltem separantur.
Hoc autem dici nequit, est dari motum localem instanta-
neum. Verum ea plana, tum nunquam immediate omnino
se tangere ad invicem; sed mediante semper tenuis-
sima aliquo tela aeris, quod in aequali plana
superius sustentari ab aere: licet ita tangant adhuc
immediate logice physice et sensibiliter, quemadmodum
fieret superficiem foveam madefacta, mediante aliqua
aqua superficie. Ideo supponas omnino
se tangere immediate. Verum ad separationem nulla
vi creata separanda foret unum ab alio planum
aequaliter, et adaequate in modo [illegible]; sed in neces-
sitandum esse in separatione ab aliquo latere; quod so-
lutio accommodanda est ad coniunctionem similiter
[illegible] prius verum faciendam per aliquod inclinatum
latus.

21. 3a. est [illegible]
[illegible], nisi dari vacu-
um, quia aliter [illegible] penetratio duorum corporum,
[illegible]

moto uno corpore mobiliti totus mundus successive ostenditur [illegible], quia quando intras cubiculum, in ingressu tuus prius est expulsio aeris, et est posterior. Si prior: quo datur penetratio. Si posterior: quo prius ingressus in causam expulsionem aeris. Confirmatur, quia nisi admittatur vacuum inintelligibile, quomodo ita clare [illegible], dimensiones [illegible], sequitur [illegible] quae plane facta sunt.

quae plane facta sunt. Dein neque ambo [illegible] [illegible] pedinum sive intra aquam et oceanum moventur, quidem penetrantis, et totus oceanus movetur, nisi tantum aqua proximior in circumferentiam piscis. Sicut igitur [illegible], et quodlibet aliud mobile localiter fertur [illegible].

12 Ad ostensionem [illegible] de ingressu in cubiculum. Dicitur quod vulgariter dicitur de mutua causalitate expulsionis aeris a [illegible] spatio et [illegible], quia ad ingressum corporis expellentis aliquid debet penetrari, illud dicit, quod causam expulsionem aeris abeundo, non est ingressus corporis sed conatus, quem imprimit corpus aeri. Verum tamen ingressus corporis, quam expulsio aeris appellantur a nonnullis esse simultanei, quod causa [illegible] conatum corporis intrudentis, et aliud expellentis.

Dummodo accidentia [illegible], at [illegible] particulam causalem, ideo, quia sine [illegible] tam in effectu simultanei, quam [illegible] multis [illegible] designare [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] mutuo

(seu mutuam connexionem terminorum [illegible] extensibile, quia de se est divisibile, ideoque est [illegible] [illegible] [illegible]: quia in ipsis non datur aliqua mutua aequalitas, sive proportio.

23 Ad confirmationem dico [illegible] respondemus, quod rarefactio fit non per vacuum, sed alio [illegible] [illegible]. Interea dicendum 1° rarefactionem quandoque fieri per occupationem majoris spatii: adeo ut corpore [illegible] majorem et minorem virtutem magnam occupandi locum prout in Angelis [illegible] majorem [illegible] [illegible] [illegible] condensationem vero fieri per occupationem spatii minoris atque penetrationem; sed alii melius, et probabilius dicunt 2° id fieri per introductionem corpusculorum in rarefactione et extractionem eorumdem in condensatione.

24 Quaeres 3° quid dicendum [illegible] [illegible] in [illegible] ponere vacuum [illegible] [illegible] [illegible] 1254. [illegible] [illegible] [illegible] quadrialiter [illegible] duo corpora penetrari, penetrabuntur [illegible] [illegible] universum [illegible] [illegible] aliquod corpus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Deus initio mundi condidit tantam [illegible] quantitatem, quae sufficeret ad [illegible] [illegible] [illegible] spatium [illegible] infra caelos; quo [illegible], quod [illegible] spatium plenum sit corpore, si [illegible] aliud vacuum [illegible]; nisi corpus, quod [illegible] [illegible] vacuum [illegible] [illegible]; nec [illegible] antea aliud vacuum [illegible] [illegible] illud corpus [illegible] penetraret.

penetrationi Cadaveris, quod mihi difficile videtur explicandum. Tertio sequentem facere videtur difficultatem, quam satis efficaciter impugnari censeo. Primo quia, gratis dicto, admitto Deum creasse novo corpus, quod inde novi infervit ad occupandum locum corporis Christi Domini, et Beatissimae Virginis Caelo tenentium, quod vero tranquillaverit aliquod corpus in Caelo, nequeunt illud ibidem distinguere penetrative. Secundo vos subtilitates adhuc incerto necessitatem ad penetrationem, sed tantum dat facultatem ad illam.

Est 2º dicere, quod aqua ascendat ad impediendam penetrationem corporum, nisi ad faciendam vacuitatem tubi, quem debet aqua, sed in illo corpore cum quo duplicati aer extractus, cum duplicati libera succurrere aqua, et in tubi vacuitate. Vide Coar. Rus. Desp. 2ª Artic. 6º N. 3º. Vacuum ab universo impediri, ideo quod sit quaedam divisio lenis se ... minimum vulneris ... magni corporis, seu Organi. Cum quo ad instar aliis cujuslibet conservationem intendentis et amantis. Sed ex dictis sequitur dictum vacuum sive divisionem esse terminum a quo ... fugiat ...: et adhuc restat dicendum, quaenam sit finis, aut terminus ad quem proximus ejus fugae. Et aliter quare vacuum universali non opponatur a deo, ... tanquam ... fugiat, et quilibet minimum